

Skogen som råmaterialkälla

Under vår existens på jorden har skogen spelat en avgörande roll för vår överlevnad och spridning över klotet. Från skogen hämtade vi det mesta av våra livsnödvändiga varor; virke och trä till bostäder, husgeråd, vapen och båtar; kött, frukter och rötter som föda; skinn, bast och fibrer till kläder och vävnader; läkeväxter för att bekämpa sjukdomar. Skogens roll i det dagliga livet avspeglas också i ännu levande religiösa kulturer och riter samt i våra sagoskatter om övernaturliga skogsväsen.

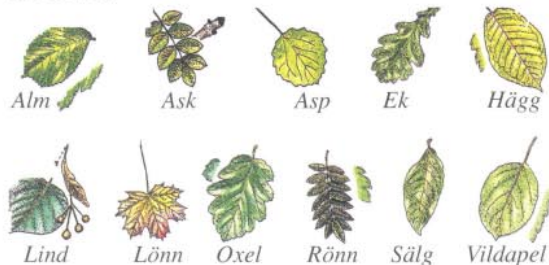
Hemslöjden en traditionsbärare

Under självhushållets dagar var praktiskt handlag och kännedom om handredskapen nödvändiga kunskaper. Viktigt var också att känna till de olika träslagens egenskaper och lämplighet för specifika ändamål. Dessa kunskaper gick naturligt i arv från generation till generation. Nu förs en sådan tradition vidare främst inom olika hemslöjdstekniker. Med denna stig vill vi i första hand visa på hur våra vanligaste skogsträd använts och fortfarande nyttjas i slöjden och hur råämnen framställs.

Allemansrätten tillåter inte att man tar material (rötter, bark, knölar, grenar m.m.) från levande träd. För detta behöver du markägarens lov.

Leta lövträd!

Längs slingan finns åtminstone 14 lövträdsarter. Kan du finna några av dem med hjälp av de avbildade löven?

Välkommen till naturstigen: Skogens råmaterial

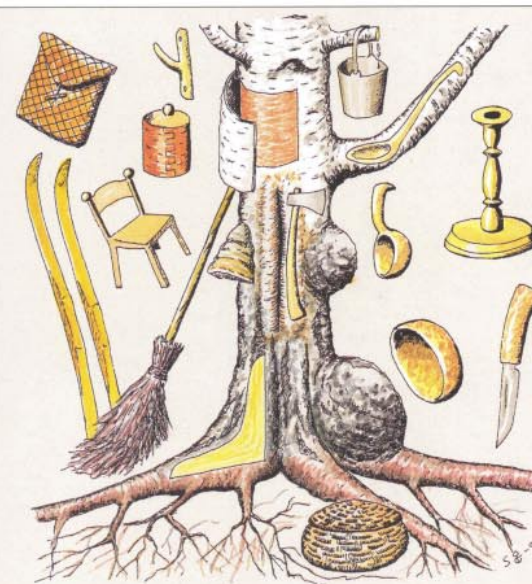
Vi hoppas ni får en trivsam promenad längs stigen vars syfte är att visa på skogens betydelse som råvarukälla förr och nu. Stigen är 1,1 km lång, rödmarkerad med symbolen och har 10 stationer. Man tar sig lätt runt med rullstol eller barnvagn. Naturstigen har skapats i ett samarbete mellan Upplandsmuséet och Tekniska kontoret i Uppsala. Till stigen hör en faktaskrift *Skogens råmaterial* som kan beställas från Tekniska kontoret tel: 018-27 40 00 eller från Läns hemslöjds konsultenten, Upplandsmuséet tel: 018-16 91 00.

Mer information finner du bl.a. i skriften *Skogen, RåMa 1997, ISBN 91-630-5508-2*

En folder från
Fritids- och naturkontoret, Uppsala kommun
753 75 Uppsala, telefon: 018-727 40 00
www.Uppsala.se

Naturstigen Skogens råmaterial

Stadsskogen

7. Ämnesberedning

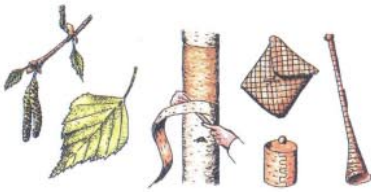
Svallved: Genom att skala av barken in till veden fås trädet att växa över skadan. Svallveden är mycket

hård och seg och speciellt lämpligt till yxskaft.

Stamkvistning: För att få ett rakt kvistfritt virke sågas grenarna bort längs tallstammarna.

Katning: Furor barkade på rot bildade ett kådrikt och rötbeständigt virke, även använt till tjärframställning.

8. Näver

Näver isolerar mot väta och kyla och skalas bäst av på våren. Det har använts till skor, flöten,

tak- och golvtäckning samt nyttjas ännu till askar, dosor, flätade kontar, korgar, väskor m.m.

9. Al

Alens rotknölar innehåller mikroorganismer som tar upp luftkväve. Roten ger flammigt fanér. Virket användes bl.a. till träpumpar, dammluckor och träskor.

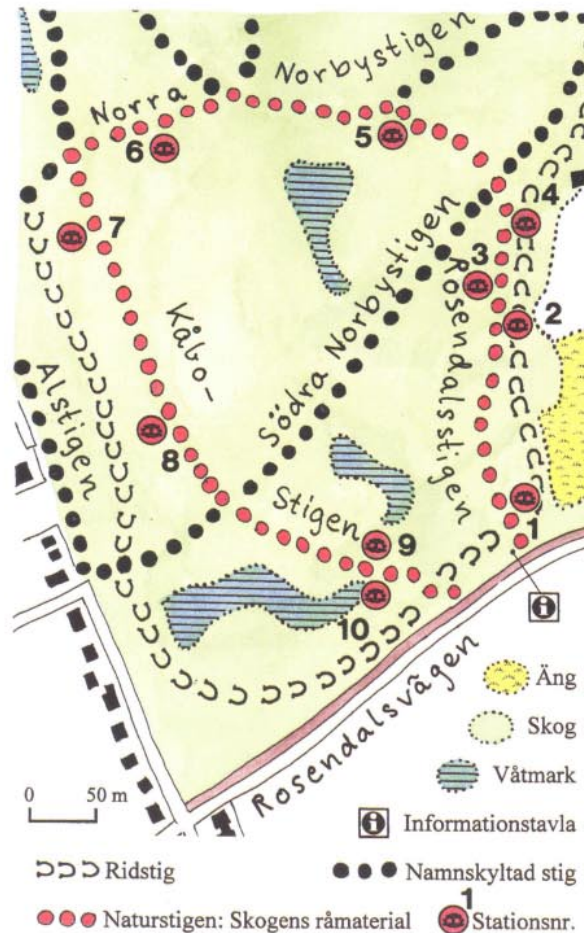

10. Hamling

Grenar med löv togs förr från ask och andra lövträd. Lövet torkades och användes som vinterfoder åt kreaturen.

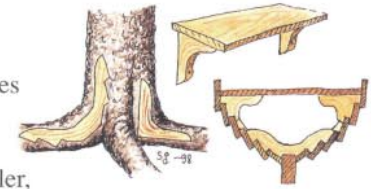
6. Fnöske

Fnösketickan finns på björk. Den skars i tunna skivor, kokades i lut och torkades. Gnistor från eldstål, slaget mot flinta, fångades upp i fnösket. Genom att blåsa på fnösket, instoppat i näver, fick man elden att ta sig.

5. Rotben

Vinklade, böjda och krokiga stam- och grendelar valdes ut efter formen för att passa till starka spant, knän, konsoler, medar, skaklar m.m.

4. Smöjning

Genom att dra den sjuke genom ett naturligt trädhåll eller rotögla ansåg man förr kunna bota dennes åkomma.

3. Hassel

Virket är segt, böjligt och lätt att klyva till spån och därför lämpligt till tunnband och spånkorgsflätning.

2. Torrfura

Kådrika döda tallar bryts ner långsamt och blir därför ofta stående länge som högstubbar. Töre (tändved), tjärblöss och tjära framställs förr av kådrika furor.

1. Vrill

knölförmig utväxt som kan förekomma på de flesta trädslag. Våg- eller virvelformade fibrer gör träet vackert och hårt och lämpligt till skålar och kåsor.

